KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

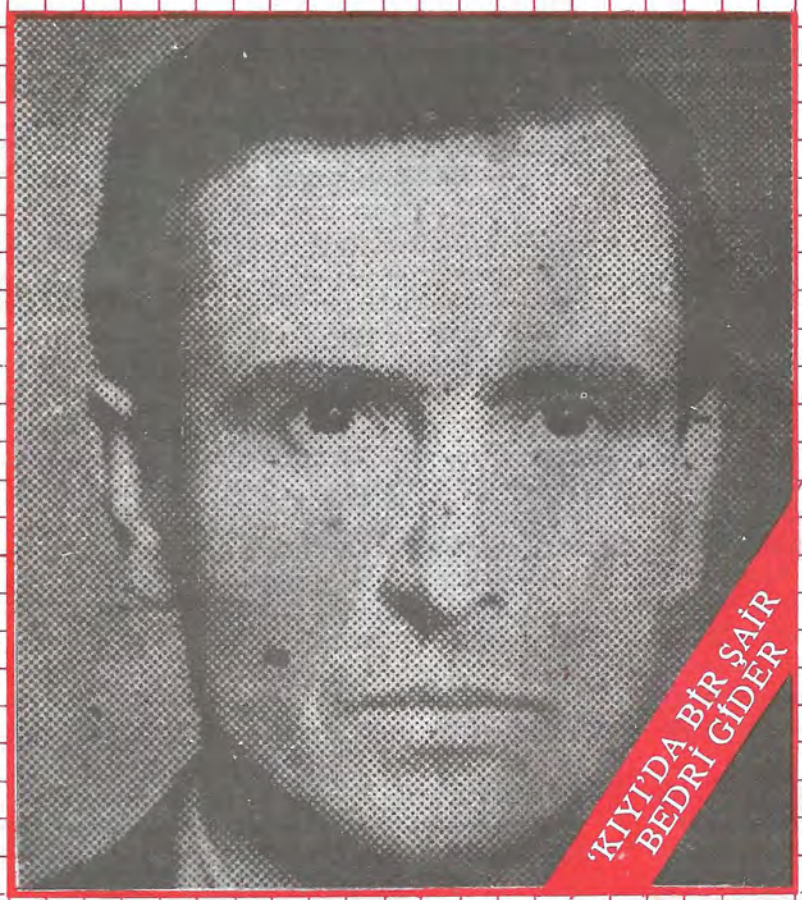

'KIYI'DA BİR ŞAİR BEDRİ GİDER

BU SAYIDA: S.Hikmet Karahasanoğlu • Ahmet Özer • Ibrahim Dizman • Güven Tanış • Bedri Gider • Mehmet Yaşar Bilen • Rüştü Onur • Ömer Kayaoğlu • Kemal Bayrakçı • M.Özer Ciravoğlu • Suat Iskender • S.Avni Ölez • Ismet Zeki Eyuboğlu • Mehmet Tevlim • Arslan Pulathaneli • Zeki Sezgin

YIL:2 • SAYI:21 • ARALIK 1987 • 300 TL.

KIYI'dan

● **Neden Bedri Gider?**
Kıyı, bu sayıda sayfalarını yazınımızın 'bir kıyı'da kalmış emekçisine, Bedri Gider'e açıyor. Bedri Gider'i 'kapak' yapışımızın nedenlerinden biri, onun bir kıyıda unutulmuşluğuydu. Ancak, Biga' dan fışkıran Anadolu gazetesi aylardır sayfalarında başlattığı bir kampanyanın; basından sanat çevrelerinden, eğitimcilerden gördüğü destek sonucunda Biga' nın bir sokağına ilçe belediye meclisinin 'Bedri Gider Sokağı' adını vermesiyle sona ermesi bir sanatçıya sahip çıkılmasının göstergesiydi. Bu kadirbilirlik sanatçının kimliğiyle birlikte değerlendirilmeliydi. Bunun yanında yaşamını dolduran nice serüvenin 46. yaş diliminde onu aramızdan ayırması, bir yerde yeteneğinin kesintiye uğraması demekti. 13 Temmuz 1967'den, ölüm gününün üzerinden 20 yıl geçmişti. Behçet Necatigil'in "Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü"ndeki özyaşamına katılması gereken daha nice emekler vardı. Sanatçı dostlarımız İbrahim Dizman'la Güven Tanış'ın çabaları, Anadolu Gazetesinin etkinliği, Kıyı'nın görevine de ortam hazırlamıştı. Sözü onlara bırakırken, Kıyı'nın 'kıyıda kalmış' sanatçılara her zaman sahip çıkacağını vurgular, Bedri Gider'e sahip çıkanların emeğini kutlar, anısına içten saygılarımızı sunarız.

● *Yazınımızın özgün bir sanatçısı, yazar Ahmet Say'ı Trabzon'da görmenin sevincini yaşadık. 1977 yılının nisan ayından, 1983 yılının nisan ayına değin uzanıp giden Türkiye yazıları, 74 sayılık bir birikimle onun emeğiydi. Kocakurt romanı, Bingöl Hikâyeleri, İpek Halıya Ters Binen Kedi adlı öykü kitapları birçok ödüllü yapıtının toplamlarıydı. Sanatın bir diğer dalı, Müzik alanında yönetmenliğini yaptığı "Müzik Ansiklopedisi, 1279 sayfalık bir toplamla, dalında özgün bir yapıt olma özelliğini sürdürmektedir. Say'la bir yandan Trabzon'un tarihsel ve turistik yerlerini gezerken, müzik alanındaki çalışmaları izlerken, diğer yandan da Bingöl anılarını, Erzincan günlerini dinledik. Özellikle sevgili şairimiz İlhan Demiraslan'ın yedek subaylığını yaptığı Erzincan'da (1963-1964), genç halk eğitim müdürü Ahmet Say'ın belleğinde kalan anıları dinlemekten çok mutlu olduk. Sanat danışmanımız Gündoğdu Sanımer'le görüşmesinde dergimiz üzerine görüşlerini aldığımız, Ahmet Say'ın Trabzon gezisi üç gün sürdü.*

● *Dergimizin yeni yılda çıkacak Ocak 1987 sayışında değerli düşün adamımız, yazar ve çevirmen Sabahattin EYUBOĞLU'nu ölümünün 15. yılında anarak, 'kapak' yapacağız.*

● *27 Temmuz 1987 gününde aramızda gördüğümüz yazarımız Naim Tirali'yi, iki ay sonra İstanbul'a uğurladık. Tirali, ile zaman zaman birlikte olduk. Dergimiz yazarlarıyla imza günlerinde beraber olmanın sevincini yaşadık. 28 Ekim günü, yeniden birlikte olma umuduyla uğurladığımız Tirali, dergimizle bağını sürdürecek.*

● *Dergimize gönderilen ürünlerin kimileri 3. kopya, ya da soluk bir fotokopi örneği görünümünde. Bir şiirin yayımlanma koşullarında daha bir özenin gösterilmesi gerektiğini şairinden istemek hakkımız olsa gerek. Bir ürüne estetik açıdan böylesine ilgisiz kalmak sanatçı adına bir eksiklik olsa gerek.*
Bunun yanında şiirini el ayası kadar bir kağıda yazıp gönderenlere yanıt vermek olası değil. Hele yazdığı mektuplarda artık bir küçümseme anlamı taşıdığı açıkça bilinen 'bay' sözcüğünü yerliyersiz kullananlara sanat adına yazacağımız bir şeyin olduğunu sanmıyoruz.

● *Eleştirmen Mehmet Yaşar Bilen, yeni bir yazısıyla aramızda. Bilen, 22 yaş gibi gencecik bir yaşta yitirdiğimiz Rüştü Onur'un anısına yazdığı yazıda, onun doğduğu topraklarda yıllardır eğitimci olarak görev yapmanın sıcaklığı içinden sanatçımıza 45 yıl sonra bağlanmanın mutluluğunu okurlarıyla paylaşıyor.*

● *Sanatçı dostlarımızdan Öner Yağcı'nın yeni romanı TURNALAR, cem yayınlarında yayımlandı. Aynı yayınevi yazarımız Feyza Hepçilingirler'in, ikisi Kıyı'larda yayımlanan dokuz öyküsünü ÜRKEK KUŞLAR adıyla okurlara sundu. Yayın Yönetmenliğini şair arkadaşımız Gültekin Emre'nin yaptığı, Federal Almanya'da yayımlanan PARANTEZ dergisinin Eylül 1987 sayısı 16. sayı olarak çıktı.*

● *1988 yılının yazın yaşamımıza başarılı, esenlikli günler getirmesini diler, tüm okurlarımızın, abonelerimizin, sanatçılarımızın yeni yılını kutlarız.*

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*
Sayfa Düzeni :*Şennur ÇAVDAR*

Dizgi Baskı: *Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Demirkırlar İş Merkezi B-C Blok Tel:19191-61200 Değirmendere/TRABZON*

Abone Koşulları:*1 Yıllık 3000 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*300 TL.* (KDV Dahil) Aylık Dergi

Banka No:Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi 65755 Hesap Numarası

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

HÂKİMİYET SANAT SAYFASI

S.Hikmet KARAHASANOĞLU

Ozan Ahmet Özer'in, Kıyı'da yayınlanan (1) ve Hakimiyet Sanat Sayfasının 150 sayıyı aşan yaşamını gözler önüne seren yazısı, o günleri birlikte geçirenlerden biri olarak birçok anımı canlandırdı.

Ömer Turan'la kısa bir ortaokul arkadaşlığımız olmuştu. Okuldan ayrılması, askerlik, gurbet derken aradan yıllar geçti. Hakimiyet gazetesini çıkarmaya başladığında, kendisi otuzunu yeni geçmişti. Ben de, Hakimlikten yeni istifa eylemiş, yeni mesleğine yeni başlamış onunla yaşdaş bir avukattım Trabzon'da. İki eski arkadaş, yaşdaş ve edebiyat tutkunu kişiler olarak birbirimizi bulmamız çok doğaldı ve kolay oldu. Trabzon'da, İstanbul, Ankara, İzmir gibi basın ve kültür odaklarından uzakta çalışmalarımızı yayınlayacak bir organa gereksinme vardı. Bu sayfayla aynı zamanda, şehrimizde, çevrede edebiyat etkinlikleri yaratmak istiyorduk. Necmi Duman da, stajını yeni bitirmiş, Trabzon'da avukatlığa o aylarda başlamıştı. Aynı zamanda aynı ilçeye mensup bu üç Maçkalı, Hâkimiyet Sanat'ın ilk sayısını, Özer'in yazısında belirttiği gibi 24.11.1956'da çıkardık. Hakimiyet, o sıralar, Mumhaneönünde, ara bir sokak içindeki bürosunda dizilip basılıyordu. Makinesi aklımda kaldığına göre Victoria marka olacak. Baskıyı yatay çalışarak değil, dikine çalışarak yapan makinenin bedelinin 10.000 lirayı aşmadığını hatırlıyorum. Üzerinde, uygun bir yerinde mavi nazarlığı vardı.

Hakimiyet Pazar günleri çıkmazdı. Bu aradan yararlanıp, cumartesileri çoğu kez, Ö.Turan, ben ve N.Duman, matbaada buluşur., pazartesi tarihli sayfanın tertibini, mizanpajı yapar, nümune baskıyı görene kadar, sabah saat 10.00-11.00'den, saat 16.00 sıralarına kadar çalışır, heyecanımızı yaşardık.

Öğle sırasında, Ö.Turan'a, **"E.., büyük patron (!) gelsin telif ücretlerimiz"** derdik. Mürettip Adnan'ın ismarladığı kayıkları, yani karadeniz peynirlilerimizi, söyleşilerimizi sürdürürken yerdik. Uzun süre, sayfanın başlığı klişe değildi. Adnan Hurufatın büyük puntolularından, klişe yerine geçecek düzenlemeyi oluştururdu.

İlk birkaç yıl, yazıları derleyen, toplayan bendim diyebiliriz. Sayfada, yöneten diye biri gösterilmiyordu. Ama fiili durum böyleydi. Özer'in değindiği gibi ilk zamanlarda, sayfada, **".. ülke düzeyinde belli doruklara varmış ünlülere.."** yer veriyorduk. Daha sonra Trabzon kökenli imzalar çoğunluğu oluşturmaya başlamıştı. Bunlardan, devamlı Trabzon'da bulunanlar **Ziyad Nemli** ile **Celâlettin Algan** ve yeni yeni ortaya çıkmaya başlayan Öğretmen okulu öğrencileri **Aziz Semiz, Sezai Yıldırım,** Lise'den **Atillâ Aşut** gibi isimlerdi. **İ.Z.Eyuboğlu** yazılarını İstanbul'dan gönderiyordu. **Adnan Raşit Günay, Azmi Tekinalp, Ali Reşat Özdemir** gibi imzaların yazılarını da yayınlandıkları yerlerden derlemekteydik.

Ö.Turan'ın yazı ve şiirlerinde **Hacı Bayram** imzasını kullandığını çok sonraları öğrendik. Bunu niye bize açıklamazdı, hala merak ederim. Acaba ürününü ismiyle suyuzüne çıkaramayacak kadar bir mahcubiyet mi? Yoksa, şiirleri üzerinde, kendisinin olduklarını bilmezsek gerçek kanılarımızı yanında rahatça söylememizi mi sağlamak istiyordu? Yoksa ikisi de mi? Bilemem. Sayfada, o sıralar isminden hayli söz ettiren bir de **"Delice kızın şiirleri"** gibi bir isimle, kitabı çıkan Türkan İldeniz ile **Füsun Esin** diye başka bir hanımın şiirleri de çıkıyordu aradabir. Ö.Turan'ın bir şiirinde **"Dudaklarında Bayan Esinin dizeleri"** gibi bir mısra vardı. Sanki bir şeymiş gibi, bunu söyler, Ö.Turan'a takılırdık. Bıyıkaltından gülerek karşılık verirdi. Konuşması, sohbeti çok tatlıydı.

Sayfada, **"Seçme saçmalar", "Pırıltılar", "Dedikodu Baldan Tatlıdır"** gibi devamlı başlıklarla, değini, yergi, güldürü fıkraları, polemikler imzasız çıkardı. Bunların çoğunu Ö.Turan hazırlardı. Ö.Hikmet Karahasanoğlu da **Molla Hıdır** imzasını ve **"Bana Kalırsa"** genel başlığını kullanırdı yazılarında.

Orhan Veli, Sait Faik, Nurullah Ataç anma sayılarını da, hem kendi şiir ve yazılarımızla; hem de derlediğimiz başka yazılarla oluşturmuştuk. Sait Faik sayısında, ünlü öykücünün, fotoğraf klişesini, Ömer Turan, bir patatesten oluşturmuştu. Hayret etmiştim. Haziran 1957 tarihli olduğu anlaşılan 28. sayımızda, "Sanatçılarla Konuşmalar" anketine, **Nedret Gürcan, Haldun Taner, Tahsin Yücel, Orhan Hançerlioğlu** gibi isimlerden yanıt gelmesi, sayfanın Trabzon dışında da Edebiyat çevrelerindeki tutarlılık ve etkinliği konusunda bugün bir fikir verebildiğini sanıyorum.

Ömer Turan'ın ölümünden sonra, **Hakimiyet Sanat'ın Atillâ Aşut** ve **Mevlüt Bayrak,** daha sonraları **Atilâ Aşut** ve **Ziyad Nemli** yönetimindeki sayılarının özellikle mizanpaj yönünden daha güzel ve başarılı oldukları söylenebilir. **"Ömer Turan köşesi"**nin açılıp, ölümünden sonra bir yıl kadar sürdürülmesi ise **Şahap Eyüboğlu** ve arkadaşlarının kadirşinaslığını sergiliyor.

Sevgili Özer, yazısının sonlarında, sayfanın, o yılların sanatsal coşkusunun ürünü olduğuna değiniyor. Şimdilerde düşünüyorum da, herhalde öyleydi diyorum.. O çağlarımıza özgü coşku... Şimdi "Ne güzelmiş o günler.." dedirten.●

(1) Haziran 1987, sayfa:6-7

SEVGİNİN YAĞMURUNDA

adın çalındı dilimizden
yürek tellerimizi titreten sesin
özlem ve ayrılıklar taşıdığı günlerimize

sevincini taşırdın dudaklarından
aldın bizi yatağına/akıp giden ırmağın

şimdi yürüdüğün toprak
güller ve karanfiller serpiyor düşlerimize
turnalar akıyor sonsuz maviliğin alnına
yapraklarda ışıldayan
günışığı
suda şavkıyan yakamozlar
gülen gözlerini taşıyor fotoğraflarında

yıldızlarla konuştuk/seni sorduk
bir masal kahramanıydın zamanın
sesin yanıyordu çağın karanlığında
bir şiirin dizesi/ezgisi bir türkünün
katıyordu seni çoğul yalnızlığımıza.

Ahmet ÖZER

20. ÖLÜM YILDÖNÜMÜNDE ŞAİR BEDRİ GİDER...

Oturanlar (Soldan sağa): Bedri Gider, Sabri Altınel, Şinasi Saba, Basri Şener, Ayaktakiler: Sami Karaören, Ahmet Köksal. (Müjdat Gezer'in arşivinden)

YAŞAMI VE SANATI

İbrahim DİZMAN

Bedri gider 1921 yılında Biga'da doğar. İlköğreniminin ardından 1938 yılında Biga Ortaokulu'nu bitirir. Aynı yıl ailesi geçim sıkıntısı yüzünden köylerine taşınırken, o, Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'na yatılı olarak girer.

Atatürk devrimleri ile yoğrulmuş bir Cumhuriyet genci olan Gider, o yılların gözde mesleği öğretmenliğe bağlanır. Ancak, bu amacına ulaşmasına çok az kala okuldan ayrılmak zorunda kalır. İçinde gerçekleşmemiş bir düşün burukluğuyla döner Biga'ya: Öğretmen olamayacaktır. Yıllar sonra bu gerçekleşmemiş düşün onda bıraktığı derin izleri şöyle anlatacaktır: **"İyi bir köy öğretmeni olmak için can atıyordum. İdealin ne demek olduğunu burada öğrendim:Öğretmenlik! Ne yüce duygudur o. Tatillerde köyüme geliyor, bütün günümü köyü ve köylüyü tanımaya hasrediyordum. Zaten ben de onlardan bir parçaydım. Onların dertleri, sevinçleri aynı zamanda benimdi de. Artık öğretmenlik mesleğinin tılsımlı anahtarı elimdeydi: Köylüye kendini sevdirmek. Köylüye kendini sevdiren bir Atatürk çocuğu, bir devrim neferi, ödevinin yarısını yapmış sayılır. (...) Öğretmenlik aşkı ruhumu derinden kavramış, hiçbir işte tutunamıyorum, şimdi kendimi iyice şiire verdim..."**

Öğretmen olamamıştır ama, ruhunu derinden kavradığını söylediği bu meslekten hiçbir zaman kopmamıştır. Biga'daki yaşantısında yanında bulunmuş arkadaşlarının birleştikleri bir nokta da, onun bulunmaz bir öğretmen dostu olduğudur. Köy öğretmenleriyle oturup söyleşmek, onların dertleriyle kederlenmek, sevinçleriyle sevinmek, kuşkusuz şiirlerine de yansıyacaktı. Gider'in öğretmenleri anlatan şiirleri, onun bu mesleğe bakışını da somutlar. **"Köy Öğretmeni"** adını taşıyan şiirinde şöyle seslenir öğretmenlere:

"Şimdi senden
Tarla, dağ, taş ve ruh
Çoraklığında
Çiçek çiçek bahar
Ballı meyvalar
Ve ışıklı günler istiyoruz."

"Asıl sanat kokusunu içime sindirerek yaptığım denemeler 1947 yılından itibaren Varlık'ta çıkmağa başlamıştır" diyen sanatçı, Varlık'ta imzasını tanıtmasından sonra 1948 yılında ilk ve son şiir kitabı olan **"Memleket Rüzgarları"**nı yayımlar. 1950'li yıllardan itibaren adı **Varlık**'ın yanısıra, **Edebiyat Dünyası, Kaynak, Pazar Postası, Yeditepe, Yol, Şairler Yaprağı** gibi toplumcu sanat dergilerinde görülmeye başlar. Şiirin yanısıra düzyazılar ve öyküler de kaleme alır. Bir uzun öyküsü **Pazar Postası**'nda dizi-öykü'olarak dokuz hafta boyunca yayımlanır.

1951 yılında iki dostu ve hemşerisi, şair **Şinasi Saba** ve şair ressam **Ahmet Köksal**'la birlikte **"Atatürk İçin"** adlı şiir antolojisini hazırlar. Kitap, **Yeditepe Yayınları**'nda basılır.

Şiirleri ve yazılarıyla sanat dünyasına Biga'dan sesler ulaştıran sanatçı, yaşadığı ilçede de basın ve sanata ilişkin uğraşlara girişir. Çeşitli tiyatro oyunları sahneye koyar, oyuncu olarak yer alır. Yerel **Birlik** gazetesinin sorumlu yazılışleri müdürlüğünü yapar ve aynı gazetede uzun yıllar günlük köşe yazıları, şiirler yayımlar. Aynı dönem bir grup arkadaşıyla birlikte **"Biga Postası"** adında bir dergi çıkarır. Bugün bu derginin sayıları ne yazık ki elimizde yok. Ancak, sanatçının dosyaları arasında bugüne kadar ulaşan çıkış duyurusundan **Biga Postası**'nın niteliğini öğrenebiliyoruz: **"Anadolu edebiyatından nümuneler çerçevesi altında Anadolu şair ve ediplerin her türlü yazıları neşredilecek ve kendisini ferdiyetçi sahada harcayarak baldır bacak teşhir eden magazin sayfalarında boşu boşuna harcayan kıymetlerin karşısına memleket edebiyatının mümessilleri olarak çıkartılacaktır (...) Biz her şeyden önce şuna kâniyiz ki, İnkılâp Türkiyesinde kalkınma köy kalkınması ile kaimdir. Bu davada bize destek olacak olan arkadaşları yardıma davet ediyoruz."**

Tüm bu uğraşların ürünü, Biga'da sağlam bir sanatsever mayanın oluşması olur. Tiyatro olayı ilçede her zaman bir ihtiyaç olarak hissedilir ve aranır. Bedri Gider'in, arkadaşı ve gazetenin sahibi **Cahit Renda** ile birlikte başlattığı toplumcu yerel basın akımı büyük yankı bulur. İlçede bugüne değin yalnızca adları bile çok uzun bir liste oluşturan gazeteler yayımlanır. Bu gazeteler her yönüyle Gider'in yönettiği gazeteyi örnek alırlar. İlçe basınında bugüne değin ulaşan edebiyata, şiire yakınlık, onun başlattığı bir geleneğin izleridir. Sanatçının basın-sanat ilişkisi konusunda Kaynak Dergisi'nce yöneltilen sorulara verdiği yanıtlar bugün için de geçerliliğini korumaktadır: **"Devletin, hükümetin, aydının ve halkın günün sanatına bu derece sırt çevirmesi, hatta ondan haberi olmaması ne demektir? Bunun tarihi bir sorumluluğu olacak elbet. Bence bu sorumluluk payının en büyüğü günlük basına aittir. Şöyle yüzde seksen kadarı falan. Geriye kalanı da diğerlerine. Hiç durmadan politikacıya: 'Tarihin kötü hükmünden kurtulmak istiyorsan şunu şöyle yap, bunu böyle et' diye aklınca doğru yolu göstermeye çalışan basına biz de: 'Tarihin kötü hükmünden kurtulmak istiyorsan, maddi kuvvetin şişirdiği boş gururu bırak da şu cânım, ilahi SANAT'a yüzünü çevir' diyeceğiz..."**

Bedri Gider, 1965 yılında İstanbul'a taşınır. Haftalık meslek gazetesi olan Şoförün Sesi'nde genel yayın müdürlüğüne başlar.

1967 yılında ölümünden kısa bir süre önce, **Mehmet Cimi** ile birlikte **"Sosyal Şiirler Antolojisi"**ni yayımlar. Antolojinin önsözünde Mehmet Cimi ile birlikte şiir görüşlerini şöyle açıklarlar: **"Toplumsal şiir; yiğit şiirdir, aydınlık şiirdir. Her türlü söz cambazlığından, söz ebeliğinden uzak şiirdir. İnsancıl düşüncenin, halktan yana oluşun güçlü ve gür sesidir. Çifter çifter diploması olanlarla 'O topraktan öğrenip kitapsız bilenler' aynı tadı ve heyecanı duyar böylesi şiirden..."**

Bedri Gider, 1967 yılının 13 Temmuz' unda geçirdiği bir kalp krizi sonucu, İstanbul İlkyardım Hastanesi'nde yaşama veda eder. Geride, yayımlamayı planlayıp dosyaladığı ve adını **"Cançiçeğim"** koyduğu bir şiir kitabı; hazırlamaya başladığı **"Köy Şiirleri Antolojisi"**; çocuk şiir ve öykülerinden oluşan, basıma hazırlanmış **"Levent Kedi"** adlı kitabı bırakır. Sanatçının oğlu Müjdat Gider, Levent Kedi'yi 1973 yılında yayımlar, kitap iki baskı yapar.

Sanatçının birinci ölüm yıldönümünde, Biga'da sanatsever gençler, adına bir anma gecesi düzenlerler. Büyük bir ilgi ve kalabalıkla gerçekleşen gecede, ozanın yetiştirdiği, gönüllerine sanat ateşi düşürdüğü gençler onun şiirlerini okurlar, anılarını anlatırlar. Salon onun dizeleri, fotoğrafları ve sözleriyle donatılır. O geceyi izleyen bir Bigalı, unutamadığı bir dövizi yıllar sonra bize aktardı: **"Issız dağlardan, köylerden kuş uçmaz, kervan geçmez, ama öğretmen geçer."**

Sanatçının yakın dostu **Nedret Selçuker,** ölüm yıldönümlerinde çeşitli radyo programlarında sanatçının şiirlerinden örnekler okur.

Bu anlamlı değerbilirliklere yerel ilçe basını da uzun yıllar şiir sayfalarında onun şiirlerini yayımlayarak katılır.

60'lı yılların sonlarında **ilkokul ders kitaplarına** ozanın **"Herşeyde Vatan"** adlı şiiri alınır.

BİR KAMPANYANIN ARDINDAN

Güven TANIŞ

Bir kent küçük olabilir, ama öyle insanlar yetiştirir ki, o kent büyür sanki. Bu kentlerden biri de Biga. Tarih açısından zengin bir konuma sahip. Bir dönem sanata olan yoğun ilgi yeterince sürdürülememiş. Yeni kuşaktan sanatseverler ise olanaksızlıklarla karşı karşıyalar. Eskiyi yeniden yaratmak, bir kültür hazinesini ortaya çıkarmak! Bedri Gider de böyle bir ortamda gündeme geldi.

İbrahim Dizman hemen her söyleşimizde Bedri Gider'den söz açıyor, fakat nedense hep kısa kesiyordu. Bunun nedenini sonraları anlayacaktım. Kesin bir yargıyla başlamak ve başarmak isteğiydi, onu fazla konuşturmayan. Amacı Bedri Gider'i yeniden yazın dünyasına kazandırmaktı. Ama nasıl? Ben yardımcı olabileceğim bir konu olursa elimden geleni yapacağımı bildirdim. Konuya ilgim de gittikçe artıyordu. İlginçtir, bu söyleşiler içinde benim kafamda da bir başka araştırma konusu biçimleniyordu: Biga'da yetişen sanatçılar yazarlar. Nice değer unutulmuştu. Bedri Gider örneğinde de bunu yaşıyorduk şimdi. Bu güçlüğe ileride başkalarının da uğramaması için bir şeyler yapmalıydık.

Bedri Gider olayı içimizde zamanla yer etmeye başladı. Birlikte oturup tartışıyor, neler yapabileceğimizi tasarlıyorduk. Bu tasarılardan biri de Bedri Gider adının bir caddeye verilmesi olarak gündeme geldi. Bir sanatçının anısının, özellikle doğduğu kentte yaşatılması, kuşkusuz anlamlıydı, ama nasıl başarılacaktı? İlkin, düşüncemizi ortak dostumuz gazeteci **Celal İmren**'e açıyor ve yardımını istiyorduk. İmren, yönettiği yerel **Anadolu** gazetesinin böyle bir kampanyaya hazır olduğunu vurguluyor ve Gider'in basına emeği geçmiş biri olduğunu belirtiyordu.

19 Ağustos 1987 günü **Anadolu** gazetesinin ilk sayfası Bedri Gider'e ayrılarak kampanya başlatılıyordu. Sanatçının adının bir caddeye verilmesi manşetten duyuruluyor, gerekçeleri anlatılıyor ve Biga Belediye Meclisi'ne öneri götürülüyordu.

İlk demeç Belediye Meclisi Üyesi **İlker Aksoy**'dan. Bedri Gider'e gecikmiş de olsa ödenmesi gereken bir borç yerine getirilmesi yönünde, olumlu bir demeç. **Aksoy,** ayrıca, konuyu ilk toplantıda meclise getireceğini bildiriyordu.

Bir kaç gün sonra **Celal İmren** bir yazı yazıyor, sanatçının ölümünden sonra ilk ve son kez düzenlenen anma gecesini anlatıyordu. Aynı gün şairin oğlunun telgrafı yayımlanıyor, tüm **Giderlerin** mutluluğunu bildiriyordu.

28 Ağustos'ta **Ö.Rahmi Gürsu**'nun **"Çağımız yazın dünyasına başarılı şiirler kazandırmış bir sanatçıya verilen bu değerin en büyük armağan olduğunu"** vurgulayan görüşü yayımlanıyordu.

3 Eylül'de ise **"Bir Grup Öğretmen"** imzalı yazıda şöyle deniyordu: **"Şiirleriyle, günlük yazılarıyla, köy öğretmenini anlatan öyküleriyle öğretmenlere yaşamı boyunca ışık tutmuştur."** Öğretmenler, unutulmaz dostları olan sanatçıyı anımsıyorlardı.

Aynı günler komşu ilçe **Çan**'dan da bir ses geliyordu. İlçenin tek gazetesi **Çan Birlik,** kampanyaya destek verdiğini duyuruyordu.

Süleyman Nalça, herkesin tanıdığı, saygı duyduğu Biga'nın anıt kişilerinden biri. 10 Eylül'de gazeteye gönderdiği bir mesajla kampanyaya katılıyor. Ayrıca Bedri Gider'in tanıtılması uğraşlarına hastalığı ve yetmiş beş yaşına karşın katılmak istediğini coşkuyla belirtiyordu.

16 Eylül: **Oktay Taflan, "Bedri Gider'e Sahip Çıkmak"** başlığıyla bir yazı yazıyor, aslında böyle bir kampanyaya hiç gerek duyulmaması gerektiğini vurguluyordu. Ona göre bu, sanatçının en doğal hakkıydı ve çoktan yapılmış olmalıydı. Ardından yeni bir öneri getiriliyordu: **ANMA ve ŞİİR GECESİ.**

Kampanya yavaş yavaş ilçe kamuoyuna maloluyor, sanatçının dostlarıyla genç sanatseverler elele veriyorlardı. Gazete de, sanatçıyı en iyi kendi ürünleri tanıtır düşüncesiyle zaman zaman şiirlerini yayımlıyordu. O günlerde eleştirmen/yazar **Mehmet Yaşar Bilen**'den bir mektup alıyorum. Mektupla birlikte kampanya hakkındaki görüşünü de iletiyor. Değerli bir eleştirmen/yazardan gelen bu görüş kampanyaya güç katıyor. Bilen, **"Tüm Biga Halkının, aydınların ve yöneticilerin de kendisi gibi bu kampanyayı destekleyeceklerine inandığını"** belirtiyor. Bu uğraşın olumlu sonucunu görür gibiydi Bilen.

Biga Belediye Meclisi'nin **6 Ekim 1987** gecesi toplanacağı haberiyle heyecan doruğa tırmanıyordu. Bigalılar sanatçısına sahip çıkacak mıydı... Meclis toplantısını mutlaka izlemeliyiz. Biraz geç kalıyorum. Salona girdiğimde toplantı sürüyor. Bir an geciktiğimi geçiriyorum içimden ve üzülüyorum. İbrahim ile Celal Ağabey çoktan gelmişler. Ne oldu? dercesine bakıyorum yüzlerine. Önergenin verildiğini, fakat henüz görüşülmediğini söylüyorlar. Yetiştiğime seviniyorum. Sıra, Meclis üyeleri **İlker Aksoy** ve **Erdoğan Uzel**'in ortaklaşa verdikleri ve şair Bedri Gider'in adının bir caddeye verilmesini isteyen önergeye geliyor. İbrahim Dizman kulağıma eğilip, **Tarihi bir anı yaşıyoruz"** diyor. Gerçekten de öyle. Böyle bir dönemde bir sanatçıya sahip çıkmak az görülen olaylardan biri. Önerge sahiplerinden İlker Aksoy söz alıyor ve özetle şöyle diyor: **"Bir ilçede bir çok insan yaşar, ama edebiyat tarihine kaç kişi geçer? Bedri Gider, şairliğinin, yazarlığının yanısıra, Bigalı olmasıyla da bizler için bir onur kaynağıdır. O'nun anısını hergün gelip geçtiğimiz, işlek bir caddeye vererek yaşatalım."**

Önerge, oy birliğiyle kabul ediliyor...

Saat gecenin 23.00'ü. Ayrılıyoruz toplantıdan. Amaçsızca dolaşıyoruz caddelerde. Konuşmuyor, sevinçli bir suskunluğu yaşıyoruz. Sevincimizi anlatacak sözleri mi bulamıyoruz, yoksa bu büyülü ânın bir sesle bozulmasından mı korkuyoruz? Bu sevincimize, sahibinden ustabaşısına, müretibine, çırağına kadar gazetenin bütün çalışanları katılıyor. Uzun yıllar önce yaşamdan ayrılmış bir sanatçı, yeniden soluk alıp vermeye başlıyordu sanki.

Ertesi günler, Şair **Ahmet Özer**'in gönderdiği kutlama mesajı kampanyanın amacını vurgular nitelikteydi. **"Bir sanatçının, bir kentte adını taşıyan bir cadde olması kentin mimarisini tamamlayan bir büstünün bulunması, eserlerini kitaplıklarda bulundurması sadece o sanatçının yakınlarını sevindirmekle kalmaz, yüreğinde sanat sevgisi taşıyan herkes için bir mutluluk, bir sevinç oluşturur."** ●

BİR OZANIN İZİNDE

İbrahim DİZMAN

Bir ozanın komşusu olmak neleri nakışlar bir çocuğun belleğine? İlkokul ders kitaplarında o ozan yine karşısına çıkarsa ne düşünür?

Oturduğumuz okul lojmanının hemen karşısındaki mavi badanalı, bahçeli, kerpiç evde yaşayanlar, ailemin sözleriyle yerleşmişti belleğime: **"Şair Bedri Gider'in ailesi"**.. Bu sözler uzun yıllar boyu öylece, belleğimin puslu bölgelerinde bir çocukluk anısı olarak yaşadı durdu.

Üç yıl önceydi. Karadeniz gazetesinin sanat sayfasında Ömer Turan Eyuboğlu ve İlhan Demiraslan için ölüm yıldönümlerinde özel anı sayıları hazırlıyorduk. Bu ozanların dünyalarına girmek için gösterdiğimiz çaba, ilginçtir, beni bilmeden Bedri Gider'e de yaklaştırıyordu sanki. Bu günlerde, çok uzaklarda yaşayan Gider ailesine ilişkin puslu görüntüler giderek netleşiyordu içimde. Belki bir iki yaş daha büyük olsam ozanı da tanıyacaktım. Şimdi süzgün yüzlü bir kadındı anımsadığım, ozanın eşi; evinin camından bizlere şiirler okuyan bir genç; ozanın küçük oğlu. Ve ailemin "O şairdi, yazardı" sözleri. O günlerde bu çocukluk görüntülerine bir kocaman merak da ekleniyordu: Kimdi Bedri Gider, nerelerde, neler yazmıştı?

İlçeme dönüşümde küçük bir soruşturma yapmıştım. Ama artık ne o eski mahallemiz kalmıştı ne de orada yaşayanlar. Zaman, benim geciken ilgimi beklememiş, o günlerin insanlarını ve yapılarını anılarımda bırakıp, akmış gitmişti. Her şey bir gizdi artık. Bu gizi aralamak için ilçe kütüphanesinden kaynak kitaplara, eski komşuların yeni adreslerinden ailemin anılarına, koşturup duruyordum. Bazan ilçe basınında ozanın bir şiirine rastlıyor, sevinçle koşuyordum. Aldığım yanıt hiç değişmiyordu "Eski gazetelerden bulduk." Neredeydi peki o gazeteler? Bir kaçı dışında yoktular. Yirmi beş yıl öncesinin üzerindeki kalın sis perdesini aralayamadan ayrılıyordum ilçemden.

Bir buçuk yıl sonra tekrar döndüğümde bir mektup yazıp Ahmet Özer' den yardım istiyordum. Ahmet ağabey. kendi kitaplığını tarıyor ve **"Sosyal Şiirler Antolojisi"**ni bulup gönderiyordu. Yine Trabzon'da Arslan Pulathaneli ağabey de seferber oluyor, kaynakça ve bilgi göndermeye başlıyordu. Giz perdesi aralanıyordu yavaş yavaş. Aynı günler ozanın ailesinin İstanbul'da olduğunu öğreniyor ve adreslerini buluyordum.

Babasına ait en küçük bir notu bile bugüne kadar özenle saklayan ozanın büyük oğlu Müjdat Gider'le, sıcak bir yaz gecesi buluşuyor ve gün ışıyana değin babası üzerine konuşuyorduk. Müjdat Gider, değerini bildiği, anladığı babası adına yıllarca bir şey yapamamanın ezincini paylaşıyordu benimle. Ve zaman içinde bütün dokümanları önüme seriyordu yayımlanmamış şiirleri, mektupları, denemeleri, fotoğrafları. Ardından ozanın **"Cançiçeğim"** dediği annesiyle tanıştırıyordu. Bedri Gider konusu ve çocukluk anılarının kesiştiği noktada, yoğun duyarlıklarla geçen bir kaç saat yaşıyorduk ozanın evinde. Çocukluğumun mahallesinin sevilen **"Halime Ablasını"** yirmi yıl sonra tekrar görüyordum. O da mahallenin küçük bir çocuğunu yıllar sonra karşısında görmenin inanılmazlığını, şaşkınlığını yaşıyordu.

Ozana ait belgelerin büyük çoğunluğu elimdeydi artık ve üç yıllık merak, yerini yazma isteğine bırakıyordu. Belgeleri inceledikçe şaşırıyordum. Dönemin toplumcu dergilerinin hemen tümünde yazmış, adına sayfalar düzenlenmiş, ürünlerinden övgüyle sözedilmiş. Ya ölümünden sonrası? Adına sayfalar düzenleyenler, yazılarına, şiirlerine hemen her sayılarında yer verenler, ölümünden sonra nasıl oluyordu da sanki böyle biri yaşamamış gibi davranıyorlardı? Bunun yanıtını vermek kuşkusuz -bir kısmı halen hayatta olan- o dönem dergi yöneticilerine ve.ozanın dostlarına düşmekte. Ya bundan sonrası? Acaba ozanın kimi çalışmalarından (örneğin bir antoloji) adı çıkarılmış mıydı? Ozanın emek verdiği kimi çalışmaları başkaları mı sahiplenmişti? Bunların tartışmaları özel mektuplarla birlikte giz mi kalmıştı? Ozanın dost bildiği bu kişiler ona en büyük saygısızlığı yapmış olmuyorlar mıydı böylelikle?..

1987'nin yaz başında araştırma artık sağlıklı bir temele oturduğunda konu, Biga'da da geniş bir yankı bulmuştu. Onu tanıyan da, tanımayan da her nedense birden "yakın dostu" ve ona ait "bir kaç anı" sahibi oluvermişti. Aynı günler yerel **Anadolu** gazetesinde, gazeteci dostum **Celal İmren**'in başlattığı **"Bir Caddeye Bedri Gider Adı Verelim" kampanyası** ile sanatçı, çaybahçelerinden lokallere değin uzanan hemen her yerde gündemdeki konu olmuştu.

Ölümünün yirminci yılında toplumcu ozan Bedri Gider, anısıyla, ürünleriyle kentine yeniden dönmüştü sanki. Yirmi yıllık bir kopukluk bağlanmıştı artık: Biga, toplumcu bir ozan yetiştirmişti; Bedri Gider'di adı... ●

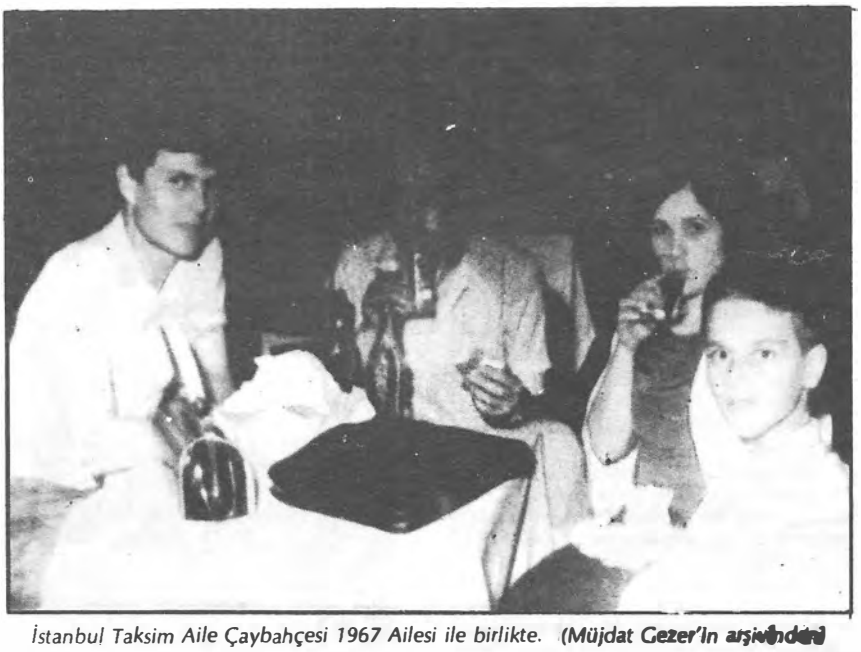

İstanbul Taksim Aile Çaybahçesi 1967 Ailesi ile birlikte. **(Müjdat Gezer'in arşivinden)**

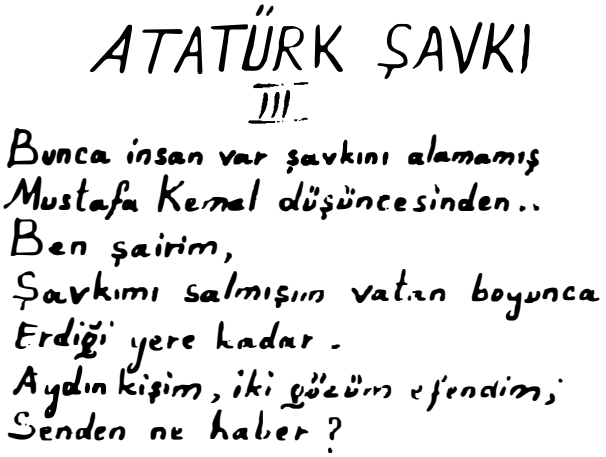

(Bedri Gider'in elyazısıyla bir şiiri)

BENİ TAMAMLA

Sevilere susamışsam senden gelir susuzluğum,
Seni ağlarım gerçekte ya da düşte...
Doru bir atta, sevi atında çocukluğum,
Terkisinde savrulan saçların işte...

Bir eksiği var sensiz her yanımın;
İşte, yok ellerimin yarısı, beni anla!
Bir parçası sensin varlığımın;
Gel hadi, beni tamamla...

●

RÜZGARLI SAÇLAR

Ne zaman buluşsak rüzgârlıydı saçların
Gözlerine dalıp dalıp giderken
Tel tel içime dağılırdı baharın
Zaman, çılgınca akardı sen varken

Gökyüzün düşündürür ellerin, öylesine büyülü
Gözlerimi yumsam da, yummasam da benimlesin
Bir küpeçiçeği oluyorsun, bir yediveren gülü
Tüm karanlıkları ışıtıyor sımsıcak sesin

Ver ellerini yavrum, üşümeyiz kış bahçelerinde
Damarlarım yangınlı koklarken saçlarını
Ne korkuyorsun karanlıklardan hadi gelsene
İçimizdeki kutsal ateş aydınlatır her yanı

Düşüncemiz ışı ışıl olmalı gelecek için
Çılgınca sevişelim el ele, göz göze, dudak dudağa
Kalblerimizde ne kıskançlık, ne haset, ne kin
Koparmalıyız aşk elmasını düşmeden toprağa

Bedri GİDER

Bedri Gider'den Bir Düzyazı Örneği

BİR KÖY GECESİ VE BİR ŞİİR

1949 yılında Marmara sahillerine yakın bir köyde bulunuyordum. Çok sevimli, zeki ve anlayışlı insanları vardı. Kahveye çıktığım akşamlar, çepeçevre etrafımı sarar, dünya ve memleket olayları üzerine sual yağmuruna tutarlardı. Böyle insanlara can kurban! Onlarla sohbet etmek, onları aydınlatmak benim en büyük zevkim ve hatta saadetimdi.

Bir kış gecesi, karlı bir gece... Fırtına, geniş avludaki evimin camını, çerçevesini habire sallıyor, hızını alamayıp çinkolu damı pivv... pivv diye öttürüyordu. Böyle bir havada evden çıkıp dağınık evler-avlular arasından çamurlara, karlara bata çıka kahveye gitmek işime gelmedi. Bir kucak meşe odununu sobaya boca ettim. Beş numara petrol lâmbasının şişesini sobanın aydınlığında bir güzel parlattım.

Soba iyi yanıyor, lamba da iyi ışıtıyordu. Elime bir kitap aldım. Kitap o gün gelmişti: Varlık Yayınlarından. YENİ ŞİİRLER 1949. Henüz önsözünü okumaya başlamıştım ki, tak... tak... kapı vuruldu. Kalkıp açtım. Kahve müşterilerinin hemen yarısı karşımdaydı. "Sen gelmezsen işte böyle biz geliriz" dediler. Gülüştük. Buyur ettim. Odaya çıktık. Merhabalar faslı bittikten sonra biri dedi ki: "Eee... Efendi, bugün postacı bir şeyler getirmiştir herhalde". "Getirdi" dedim ve sedir üzerinden kitabı alarak ilk şiirden başlayıp sırayla okumaya başladım. Fırsat buldukça da parçalar arasında ve şiir bittikçe yüzlerine bakıyordum. Bazan yüzlerinde bir sevinç dalgası ayan-beyan farkediliyor, bazan gözleri derin ve mânalı bir hüzne gömülüyor, bazan da boş ve müteredditd nazarlarla bakıyorlardı. Bundan şunu çıkarabildim: Açık-seçik, yapmacıksız, özentisiz, sade şiirleri anlıyorlardı. Ve bittabii etkisini de yüzlerinden okumak mümkün oluyordu. Oysa ki müphem, muğlak şiirler hiç bir şey söylemiyor, onlar için karanlık bir dehlize bakmak gibi bir şey oluyordu bu. Şiir okuyan sanki onlara diyordu ki: "Bu karanlık dehlize bakın bakalım ne göreceksiniz ' İşte o, boş ve müteredditd nazarlar, "Allah, Allah... deli mi ne? Karanlıkta bir şey görünür mü?" kabilindendi.

Kitabı ancak 26. sayfaya kadar okuyabildim. Çünkü 25. sayfada başlayıp 26. sayfada biten bir şiir, bir düzine insanı hüngür hüngür ağlattı. Ben de ağladım. Sonra yaşlı gözlerimizi sile sile memleketimizin dertleri, sevinçleri, güzellikleri üzerinde konuştuk... konuştuk. Vakit hayli ilerlemişti. Onları uğurladım. Karanlık, yağışlı ve fırtınalı köy gecesinin ortasında yapayalnız değildim. Az önce bir düzine insanı hüngür hüngür ağlatan Halim Yağcıoğlu'nun (Türkiyem Türkiyem) adlı şiiri mısra-mısra dudağımda, kalbimde, odamdaydı. Huzur içinde uyudum●

RÜŞTÜ ONUR'U "HATIRLAMAK"

Rüştü Onur: 1920-1942

Mehmet Yaşar BİLEN

"Bir şair yaşamıştı Zonguldak'ta
Adı Rüştü Onur'du
Bilseydi hatırlanacağını
Ölümünden sonra
Memnun olurdu."

(Behçet Necatigil

Zonguldaklı ozan Muzaffer Tayyip'le birlikte adını duyuran, Oktay Akbal'ın deyişiyle: "1940 şiirinin vazgeçilmez bir şairi" olan, gencecik yaşta yitirdiğimiz R.Onur'un Devrekli olduğunu biliyordum. Hatta sanatsever, aydın Devrek halkı, yıllar öncesinde bir sokağa **"Rüştü Onur"** adını da vermişti. Kaç kez geçtik bu sokaktan kimbilir! "Şapkasının altında" değil, bir sokağın levhasında sessiz sedasız "kendi halinde" yaşayan R.Onur, unutulup gitmişti. Bu sokaktan her geçişimizde hatırlıyorduk R.Onur'u... Ne ki, O'nu yaşatmak, sesli kılıp, dillendirmek için, yeterli kaynağa sahip değildim. Sanat, edebiyat ve kültürel alanlardaki etkinliklerde bana her zaman itici güç olan sevgili dostum. Safder Kartoğlu; bir gün Zonguldak'taki evinin kütüphanesinden bulup getirdiği birkaç kitabı tutuşturuverdi elime! Salâh Birsel'in, **"Rüştü Onur"**la; Necati Cumalı'nın, **'Muzaffet Tayyip'** adına hazırladıkları kitaplardı, bunlar. Bir kaynak bulmanın sevinci ve coşkusuyla o gün, kordon boylarını turlayarak her iki kitabı seslice, ama duygulanarak, kimi kez gözlerimiz dolarak, akşamın karanlığına dek okuduk.

Edindiğim bu kaynakları daha da zenginleştirmek ve Rüştü Onur adına görkemli bir anma gecesi düzenlemek için, tanıdıklarına, gençlik dostlarına: Salâh Birsel'e, Necati Cumalı'ya, Oktay Akbal'a, Ali Yapalak'a, M.Güzin Anadol'a, Behçet Kalaycı' ya mektuplar yazıp bilgiler istedim. Bu vefalı, özlü dostları, umduğumun da ötesinde yoğun bir ilgi gösterdiler. Öyle ki, Onur'la ilgili hazırlık çabalarımızın sonucu, yerel basından çıkıp, Türkiye'deki belli başlı birçok gazetelere ve dergilere dek yansıdı. Zonguldaklı, Devrekli sanatsever halkımız, aydınlar, yetkililer, özellikle devrek Lisesi Müdürü Sayın A.Suphi Altınok ve sevgili öğrencilerimiz, 40 yıl sonra da olsa Devrek'ten yetişmiş şairleri adına, düzenleyeceğimiz gece için, her türlü olanakları yaratıp, özverili ilgilerini cömertçe sundular. R.Onur'u anmak için her şey tamamdı. Yaşama sevincini, çocukluk aşklarını, uykusuz gecelerini, içini, bir bir açıp, sunacaktık şiirleriyle "bu güzel dünya ortasında."

Size açabilmeliydim içimi - Geceler yalnız size - Ve yüzüm kızarmadan - Çocukluğumun küçük aşklarını - Anlatabilmeliydim - Geceler yalnız size - Benim de aşklarım oldu - Ve alabildiğine günahlarım - Halbuki bigünah olmak isterdim - Bütün ömrümce."

1920 yılında Devrek'te doğan R.Onur'un "bütün ömrü"neydiki... Topu topuna 22 yıl! Bu genç yaşına rağmen, kısa sürede kendini tanıtmış, edebiyat ve şiir dünyasında yerini almış bir şairdi. Sayın Oktay Akbal'ın, 21 Mart 1983 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, gecemizle ilgili **"Rüştü Onur'u Anmak"** başlıklı yazısında vurguladığı gibi: **"...Rüştü de, Muzaffer de 1940 şiirinin iki vazgeçilmez kişisi olmuştu."** Ne ki, ömrü de

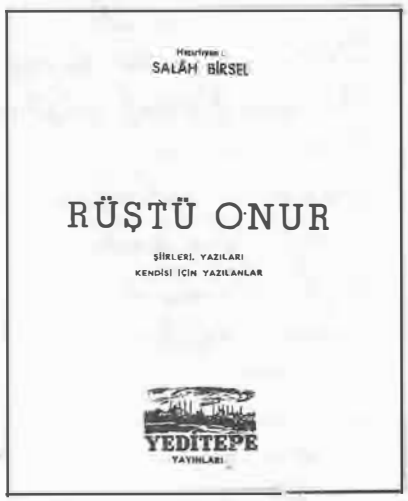

kısa olmuştu Rüştü'nün. İlköğrenimini Devrek'te gören Onur, ortaöğrenimini tamamlamak için, önce Kastamonu'ya gider. Orada (lisede), Abdülbaki Gölpınarlı'nın öğrencisi olur. Okuma zevkini, sanat ve edebiyat âşkını alır, bu ilk ustasından. Ama farkına varmadığı o verem hastalığı, ciğerlerini yavaş yavaş kemirmeye başlar. O sıralar henüz 17-18 yaşlarındadır. Hastalığını da beraberinde taşıyarak, Zonguldak'a Çelikel Lisesi'ne gider. Burada, kendilerini sanata, edebiyata adamış; Muzaffer Tayyip ve Kemal Uluser gibi dostlar edinir. Bir yandan da İstanbul'da ki dostları: Salâh Birsel ve Necati Cumalı'yla sürekli yazışır. Mutlûdur, yaşama sevinciyle doludur ve memnundur "Bu güzel dünya ortasında".. O dönemde en çok sevilen, beğenilen

6 Ed/A sınıfıyla birlikte Şair Rüştü Onur'un doğduğu evinin önündeyiz.

MEMNUNİYET adlı şiirinde çılgınca, delice seslenir dünyaya: **"Benden zarar gelmez - Kovanındaki arıya - Yuvasındaki kuşa - Ben kendi halimde yaşarım - Şapkamın altında - Sebebsiz gülüşüm caddelerde - Memnuniyetimden - Ve bu çılgınlık delicesine - İçimden geliyor -Dilsiz değilim susamam - Öyle ölüler gibi - Bu güzel dünya ortasında."**

Bu yaşama sevincini, yaşanılan dönemin toplumsal ve siyasal yapısına göre (gecemizle ilgili söz konusu ettiğimiz yazısında), Oktay Akbal şöyle açıklar: "1940'da bir **'yaşama sevinci'** modası çıkmıştı. Şairler, öykücüler İkinci Dünya Savaşının yarattığı bir bezginlik, bir umutsuzluk içinde **'yaşama'** bağlanmak istiyorlardı. Savaş kapımızdaydı, her an, yaşı yirmilerde olanlar cephelere sürülebilirdi. Yazında **'yaşama sevinci'** temalarının işlenmesi boşuna değildi. Bu güzel dünya ortasında ölüler gibi susulmazdı elbet. Rüştü Onur da bu akımın en güzel örneklerini verenlerden biriydi." Akbal'ın görüşleri, bir bakıma (genelde) Onur'un şiir anlayışını da yansıtıyordu.

Bu akımın bir temsilcisi olarak ilk ürünlerini **Gündüz** dergisinde yayımlayan R.Onur, çok genç yaşına rağmen İstanbul sanat çevresine de kabul ettirir kendini, giderek; **Varlık, servetifünun** gibi o dönemin ünlü dergilerinde yazar. Sonra **Yeni İnsanlık, Ses, Bağ, Ocak, Yeni Zonguldak** v.b. dergi ve gazetelerde şiirler, yazılar yayımlar.

Ne ki, farkına varmadığı o verem illeti bedenini iyice sarsar. Bir yıllık tedaviden sonra okuldan uzaklaşır. Artık Zonguldak'tan sıkılmaya başlar. Kaçıp, kurtulmak ister 'bu küçük şehirden', dostlarının ve sanat merkezi olan İstanbul'un özlemini çeker. Salâh Birsel'in kitabındaki anlatımıyla: "Dışarıya taşmak, Zonguldak'tan uzaklaşmak, kendi varlığını duyurmak ister": **"Beni kaçır kaptan -Bu küçük şehirden - Çımacı olurum gemine - Hatta kürek çekmek de gelir elimden - Akıntıya karşı."**

Gerçi 1941, özellikle 1942 yıllarında Zonguldak, sanat-edebiyat açısından oldukça canlı, hareketli bir dönemi yaşar. Behçet Necatigil, Zonguldak Çelikel Lisesinde edebiyat öğretmenidir. Oktay Rifat, askerlik görevi nedeniyle Zonguldak'tadır. M.Tayyip ve Kemal Uluser ses vermeye başlayan sanatçılar olmuştur. R.Onur, Behçet Necatigil'le sıcak bir dostluk kurar. Sanat, edebiyat, şiir adına Zonguldak sokaklarında geceler boyu söyleşirler, konuşurlar... Ama 1942'nin sonlarında, dostu B.Necatigil'in dizelerinde ölümüyle hatırlanacağını nerden bilip de "memnun" olacaktı: **"Bir şair yaşamıştı Zonguldak'ta/Adı Rüştü Onur'du/Bilseydi hatırlanacağını /Ölümünden sonra/ Memnun olurdu."**

Rüştü Onur 1937'de.

NOSTALJİ

Sen aziz şehrim
Uykusuz yaşadığımı bilmelisin
Bütün işçilerin
Saçak altında uyuduğu bir saatte
Ben mızıka çalarak geçiyorum
sokaktan
Sen aziz şehrim
Ellerim gözlerim kadar benimsin

Ve aziz şehrim
Şu anda seni terketmem için
Her şey tamam
Gemi hazır, yelken fora.
Fakat neden
Ölülerim bırakmıyor yakamdan?

ŞAİR LEYLÂ SOKAĞI

Payıma düşen toprak parçası
Senin de payına düşer.
Ayrılık gayrılık yok
Ölüm nefesinde nasıl olsa
Ama henüz vakit erken
Daha dün
Karşı apartmanın balkonunda
Dur bakalım hele
Ben salata satayım
Şair Leyla Sokağı'nda
Sen gene koş
Bez fabrikasındaki
Tezgâhının başına.

1942'nin sonbaharında yeniden hastalanan R.Onur, bu kez son yolculuğunu yapmak ve bir daha Zonguldak'a dönmemek üzre İstanbul'un yolunu tutar. Kısa bir süre Heybeliada sanatoryumunda yatıp, tedavi olan Onur, sağlığına kavuşur; evlenip İstanbul'a yerleşir. Özlediği dostlarının, sanat çevresinin içindedir ama, işsizdir. İstanbul sokaklarında, şiirlerinde geçen o ünlü **Şair Leyla Sokağı**'nda seyyar satıcılık yapar. Mutludur, memnundur yaşamından. Fakat uzun sürmez bu durum. Karısı ölür. Bu ölüm, Onur'u iyice sarsar, yıkar. Hastalığı da şiddetlenir. Sonunda, 2 **Aralık 1942**'de Beşiktaş'ta, Şair Leyla Sokağında ciğerlerinden fazla kan gelmesiyle boğularak ölür. Hâlen Ortaköy Mezarlığında, Boğazın lacivert sularına bakan bir sırtta karısıyla yan yana yatmaktadır.

Akbal'ın yazısında belirttiği gibi "... Yaşasa şimdi 63'ündeydi **— bugünkü tarihe (1987) göre, 67'sinde olacaktı M.Y.B—** Olgun yaşta bir şair. Birsel'lerin, Aksal'ların, Cumalı'ların yaşdaşı, yazınımızın ünlü bir kişisi olacaktı..."

Ama yetmedi ömrü; Birsel'lerin, Aksal'ların, Cumalı'ların yaşdaşı olmaya! Rüştü Onur'un gencecik yaştaki ölümü üzerine **Orhan Veli**, kadere sitem edercesine şunları yazıyordu: **"Son yıllarda Zonguldak üç büyük istidat (yetenek) yetiştirdi: Biri Rüştü Onur, biri Kemal Uluser, biri de Muzaffer Tayyip. Bu ne biçim kader! Üçü de arka arkaya öldüler."**

Ölümünün 45. yıldönümünde, Rüştü Onur'u sunacağımız iki güzel şiiriyle saygıyla anarken; bu konuda değer bilir ilgileriyle beni uyaran ve bu yazının hazırlanmasını sağlayan şair dostum Ahmet Özer'e ve Kıyı dergisine teşekkür ediyorum. ●

RÜŞTÜ ONUR ADINA KAYNAKÇA

1- RÜŞTÜ ONUR, "Şiirleri, Yazıları, Kendisi İçin Yazılanlar." Hazırlayan: Salâh Birsel, Yeditepe Yayınları, 1956.

2- ŞAİR DOSTLARIM, "İzlenimler Anılar" Oktay Akbal, Elif Yayınları, 1964.

3- MUZAFFER TAYYİP, "Şiirleri, Yazıları, Kendisi İçin Yazılanlar" Hazırlayan: Necati Cumalı, Yeditepe Yayınları, 1956.

4- BOĞAZİÇİ ŞINGIR MINGIR, Salâh Birsel, T.İş Bankası Yayınları, 1981.

5- Rüştü Onur'un arkadaşları, tanıdıkları: Ali Yapalak, Cemile Sönmez ve Behçet Kalaycı'dan derlenen sözlü bilgiler.

6- RÜŞTÜ ONUR'UN HAYATI ve SANATI, yukarıda sözü edilen kaynak bilgilerden derlenen kitapçık. Hazırlayan: M.Yaşar Bilen, 1983.

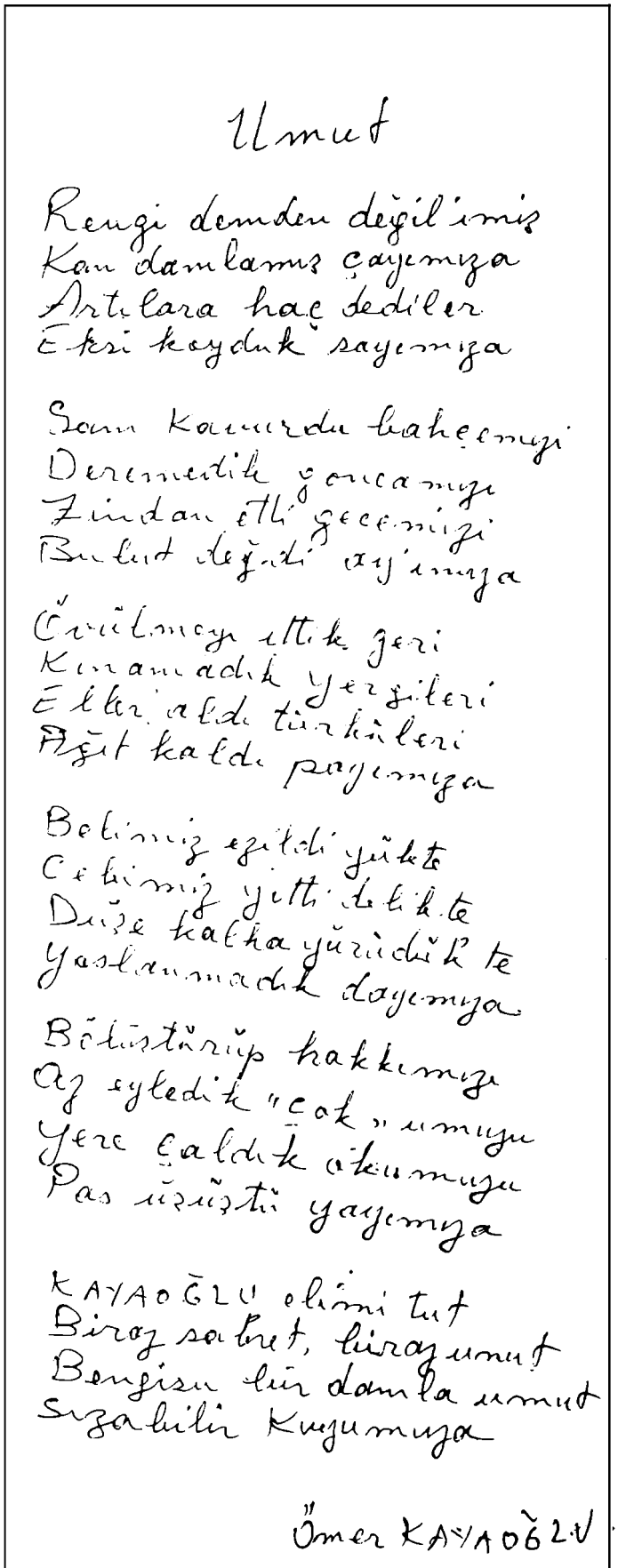

SAĞNAK

gül diye kokladım terli mendilleri inan
avuçlarımda derinleşti delikanlı bir bahar
usulca sokuldu yüreğime buğulu türküler
bir tütün sar
soluklan sevincin kollarında
hayatı sarsacak bir şiire başla
ısınsın yatağında sözcükler.

öptüğüm bütün güller yakama yüreğini
asıyor
diniyor sancısı hüznün
sevince dönüyor acısu
gözyaşı düşürme umuduna
inancını terketme
bir şiir bir sevdadır inan dolu dolu bir hayat
kanatsın kalbini
terli dallar ve çiçek kokusu.

sabahın saçlarında asılı kalsın sesim
yüzünde okuduğum kitapların aydınlığı
kalsın
koynunda güvercin sıcaklığı
bir mahkumun öpüşü kanatlarında
insanları sarsacak bir şarkıya katıl
başlasın gözlerinde
sevmek ve yaşamak sağnağı.

Kemal BAYRAKÇI

●

YANILSAMA

Ölümsüz ülke mi vardı
Hayır yanıldınız
Kadınlar kaç oda
Sokaklar bensiz mi
Evlere giren kedi
Evler kaç oda
Bencileyin özlem ateşinde
Kaç ben
Sayısız mı desem
Ölüm kaç kere kapıda
Evet yanıldınız

M.Özer CİRAVOĞLU

"Ve Zalim Ve İnanmış Ve Kerbela"yı okurken*

Suat
İSKENDER

Bekir Yıldız'ın son romanlarından biri, Ve Zalim Ve İnanmış Ve Kerbela. Geçen yıl basılan romanda Yıldız, yaygın üne sahip bir tarihsel olaydan yararlanarak, güncel ve giderek evrensel özelliklere sahip bir tema ortaya koymaya çalışıyor.

Muhammet peygamberin torunu Hüseyin ve maiyeti, iktidar erkini ele geçirmiş Yezid'in ordu güçlerince trajik olarak yokedilişi Kerbela olayını oluşturur. Olayın temelinde ise, peygamberin ölümünden hemen sonra başlayan iç çekişmeler, islam öncesi kurumsal yapıların varlıklarını sürdürme nitelikleri, toplumsal katmanlaşmalar nedeniyle, ortaya çıkan çeşitli gruplararası çelişmeler sayılabilir. Hüseyin ise, olayda, idealize edilmiş bir düşünce ardında sonuna kadar direnen yüce insan tipini simgeler. O anda, ve o durumda, çok masum bir görünümde, kendinden çok güçlü Yezid ordusu karşısında elbette yenilecektir. Bunu hem kendisi hem de maiyeti çok iyi bilmektedirler. Ama, önemli olan, kendilerine yabancılaşmadan, idealize edilmiş düşünceleri uğrunda, olabildiğince sonuna kadar direnebilmeleridir. Fiziksel olarak o anda yokedilirler. Ne var ki bu, yerini, yüce insani değerlerin simgeleri olarak yaşamalarına dönüştürür. Özellikle Hüseyin ve maiyeti, oldukça evrenselleşir ve günümüze kadar sürüp gelen bir geleneksel kültür simgesi, örnek tipleri olurlar.

On beş yıl kadar önce, ortaokul sıralarındayken, kasabamızın pazar günlerinde, pazar yerinin bir köşesinde yaşlı bir adamcağız, çeşitli kitapçıklar satardı. Doğrudan dinsel kitapların yanında, halk öykülerinden, dinsel konulardan öyküler içeren kitapları onda bulmak mümkündü. Ama artık, böylesi yayınları bulmak hemen hemen mümkün değil. Geleneksel yapıyı aşamamış, dar üretim ilişkileri içinde ve çağdaş kültürel iletişim ortamının dışında kalan toplum kesimlerinde, bu öyküler önemli kültür verileri olurlar. Bu öyküler, ya sözlü anlatım ya da bu şekilde olduğu gibi çeşitli yayınlarla varlıklarını sürdürürlerdi. Belki de aynı öykü çeşitlenerek, böylece kuşaklar boyunca aktarılır giderdi. Bu şekilde, geleneksel toplum içinde, fantastik yanlarıyla, kişiye dışa açılan bir pencere açılmış olurdu.

Şah İsmail, Leyla Ü Mecnun, Battal Gazi, Hz.Ali, Nuh Tufanı, Kerbela vd. gibi kahramanları ve olayları anlatan bu öyküler aslında halkın kendi yaratılarıydı. Olay ya da kahramanlar her ne kadar tarihsellik içeriyorsa da, genel değerler aynı kalmak koşuluyla kurgu halk tarafından oluşturuluyordu. En belirgin ortak değer, olay kahramanlarının, idealize edilmiş insancıl duygular taşıyor olmalarıdır denebilir. Böylece bu kahramanlar kötü düşünce taşımaktan uzak, saf, akıllı, güçlü, gerçekçi, iyi, güzel, yardımsever, yetenekli, vb. özelliklere sahip tipler olarak karşımıza çıkarlar. Gerek okuyucu ya da gerek dinleyici, işte bu özelliklere sahip kahramanlarla özdeşleşir. Halkça yaşatılan, benimsenen değerler de bunlar olsa gerek.

İşte böyle bir konumdan hareket eden Yıldız, insancıl değerlerin bu evrensel nitelikleriyle, tarihsel tipler aracılığıyla güncel tipler çiziyor. Tüm yozlaşma eğilimlerine karşın, yüksek insancıl değerlerini özdeş kalmasının bu sanatsal sergisi dikkati çeken ikinci yön olarak görünüyor. Geleneksel bir öyküyü, ya da diğer deyişle tarihsel bir olayı yeniden yaşama olanağı elde ediyoruz. ●

Bekir Yıldız, Ve Zalim Ve İnanmış Ve Kerbela, Cem Yayınevi, İstanbul, 1986.

KIRIK ÖZLEM

şarkılarını yıka sevgilim
sular kararmadan
mevsim varmadan kışa
yalnız bir çeşmenin taşına ilişip
üleşip acısını gözlerinin
şöyle derin
ve kendinle başbaşa

şarkılarını yıka sevgilim
bir bayramın ıslak eylül
akşamında
en kimsesiz öpüşmelere kırgın
unutulmuş bir isim gibi
yorgun
uyurken sen
bir İstanbul duvarında resim gibi

şarkılarını yıka sevgilim
şimdi gecedir yıldızlar açacaklar
bir tomurcuk yürek bahçende
ve yaşanırken
bacası tüten evlerin
uzar kırık özlemi içinde
sevi yağmuruna boşanırken
çiçekler

ş.avni ölez

MAÇKA VADİSİ'NDE MANASTIRLAR

İsmet Zeki EYUBOĞLU

Fotoğraflar: Coşkun Kulaksızoğlu

VAZELON (Yahya Manastırı)

Kiremitli Köyünün karşısında, ormanın içindedir. M.S. 270 dolaylarında yapıldığı söylenirse de yanlıştır. Anadolu'da ilk manastır M.S. 7.yüzyılda kurulmuştur, ondan önce böyle bir yapı geleneği bilinmiyor. Bu manastır 13.yüzyılda kurulmuştur. Kalıntıları üzerinde yaptığımız incelemeler, kullanılan yapı gereçleri, işçilik, içdüzeni, donanımı bunu göstermektedir. Yapı, ilk yapıldığı gibi değildir.

Sonraları eklenen bölümler vardır. Başarılı bir taş işçiliği, sağlam yapı anlayışı ilk bakışta görülür. Bu manastırın Justinianos (527-565) buyruğu ile onarıldığı söylentisi de gerçek değildir. Yapıya kutsal bir içerik, daha etkili bir izlenim kazandırmak için sonradan çıkarılmıştır. Bu tür savlar, 1840'dan sonra, bütün Anadolu'yu bir ''Yunan ülkesi'' olarak gösterme eğiliminden doğmuştur. Ancak, bu gibi manastırların, çekirdeğini oluşturan mağaraların, başlangıçta kendilerini İsa'ya adamış, toplumdan uzak yaşayan, keşişlerin barınağı olduğu, sonraları birer kurum durumuna getirildiği bilinmektedir. Bunun en açık örneği de Efes'deki ''Meryem-Ana-Evi'' denen yerdir. Vazelon'un, Pontos Rum Devleti' nin kuruluş yılı olan 1204' den sonraki dönemde yapıldığı tartışma götürmez. Çünkü, ''Devlet yardımı'' gerektiren bir niteliktedir.

Vazelon Manastırı ile ilgili bir çok söylenti vardır. Hepsinden ilginci ''bir kaç Meryemana'yı besleyecek ölçü varlıklı'' oluşudur. Bunun gerçeklik aşaması bilinmiyor. Ancak Trabzon-Erzurum yoluna egemen bir yerde oluşu, 1840'dan sonra soyguna elverişli bir konumda oluşu, bu söylentiye dayanak olabilir. Bu manastırın içini süsleyen resimler de pek eski değildi. Sık sık silinip yenileri yapılmıştı. Özellikle, kimi oda bölmelerinin ''Bağdadı sıvalı'' oluşu, sık sık onarımı gerektirmekteydi. Manastır, toprak düzeyinden başlayarak, taş duvarlar üzerine oturtulmuş, 3 katlı ağır, düzenli, ölçülü, alımlı bir yapıydı. Girişi önden, taş basamaklıydı. Girişte dar, uzun bir bölüm, yanlarda değişik boyutlu odalar vardı. Tapınma yeri, kayaya yaslanmış ''Mağara'' nitelikli bölmeydi. Kuzeyinde, ölü konmaya yarayan bir ''Şapel'' vardı. Onun çevresi mezarlıktı, Vazelon bütün Maçka manastırlarının en sağlamıydı. Çevre köylerinin bütün geliri onun denetimi altındaydı. Ayrıca, içinde bulunan papazların, rahiplerin din bilim bakımından, İstanbul'a değin giden bir saygınlığı vardır. Trabzon İmparatorlarının kutsal günlerde, görmeye, törenleri izlemeye gittiği yerlerden biriydi.

Vazelon Manastırının, kimi bölümlerini Trabzon imparatorları yaptırmış, Özellikle duvarlarının yapımı, taş işçiliği, doğuya bakan yüzündeki pencerelerin biçimi, düzeni, uyumu işçilik bakımından ayrı bir incelik gösterir. Meryemana ile Kuştul Manastırlarından küçük olmasına karşılık yapı uyumu daha ilginçtir. 4 çevre duvarla kuşatılan genel konumu, içindeki ana bölümleri oluşturan altı duvarla doğudan batıya doğru, özel bir uyumla tabana oturtulmuştur. Ön-bakış, arkaya doğru gidildikçe, dağa yaslanır gibi bir izlenim uyandırır. Girişe doğrudan doğruya değil, konup kaldırılan meşe ağacından yapılmış bir merdivenle girilir, çıkılırdı. Bu, o dönemin özel bir korunma yöntemiydi. Kimi kaynaklardan öğrendiğimize göre, bu durum 18.yüzyıl boyunca da sürmüştür.

Vazelon Manastırı.

Vazelon manastırıyla ilgili bilgileri verenler arasında kilise tarihçisi Ph. Khrysantos 1932-1933'te Atina'da yayınladığı Ekklesia Trapezountos (Trabzon Kiliseleri) adlı yazısı ilginçtir. Yazar, bu manastırın M.S. 644'te bütün bölümlerinin onarıldığını, kitaplığının genişletildiğini söylüyor. Kendine göre, bir takım belgeler kanıtlar, savlar da ortaya atan yazar, o dönemden kaldığını söylediği bölümleri görmemiş, görmüşse de gerçeğe yüz çevirmiş gibidir. Trabzon'da en eski kilisenin Maraş Caddesi'ndeki ''Küçük Ayvasıl/ St.Anna Kilisesi'' olduğunu, bunun M.S. 8. yüzyıl ya da daha sonra yapıldığını düşünmüyor. Bir kanıya göre bu kilise 9. yüzyılda yapılmıştır. Kralın buyruğuyla onarılmıştır. Gene o kilise, bir kaç kez onarılmış, eski yapısı değiştirilmiştir.

Burada ilgiyi çeken, Vazelon Manastırı'nın, bugün görünen durumunun pek eskilere gidemediğidir. İlk kurulduğu dönemi söylemek, ilk biçimini belgelerle göstermeyi gerektirir. Yoksa, başlangıçta küçük bir ''Keşiş mağarası'' iken (o da gerçekse), onu görkemli bir yapı niteliğinde göstermek inanılacak iş değildir. Başka bir sorun da, 644 yılında, Vazelon Manastırı'nı besleyecek nitelikte çevre köylerin olup olmadığı, ulaşımın sağlanıp sağlanamadığıdır. Soyguncu, kırıp dökücü dağ topluluklarının yaşadıkları bu yörede,

Hz.İsa'nın göz alıcı altınlı-elmaslı haçlarına bakarak öyle bir yörede din törenlerini düzenlemek hiç şaşılası görünmez mi?

Vazelon Manastırı'nda, iç bölümün sonunda, küçük kulenin tavanında, 1958'de oldukça eski bir fresk vardı, öteki freskler iyice bozulmuştu. Öyle ki çektiğimiz fotoğraflar bile çok silikti. İncil'den alınmış konuları yansıtan bu fresk'lerden şimdi bir kaç silik iz kalmıştır. Manastırın çevresindeki küçük yapılar daha sonraki dönemlerde yapılmıştır, yardımcı niteliktedir. 1923'ten sonra boş kalan manastır yakılmış, "Hazine" arama özlemiyle yıldan yıla yıkılmış, bu günkü duruma getirilmiştir.

KIZLAR MANASTIRI

Kiremitli'nin karşısında derenin sağındaki mağara-kayanın çevresindeydi. Bugün "eski yapıt" denecek durumu kalmamıştır. O nedenle söylenecek söz de yoktur. Yalnız çok eski bir yapı olduğunu belirtmekle yetinelim.

KUŞTUL MANASTIRI

Kuruluşu söylencelere karışan, öteki manastırlar gibi, 7. ya da 8. yüzyılda kurulduğu ileri sürülen yapılardan biridir. Başka bir adı da Hızır-İlyas, Gregorios-Peristera'dır. Hızır-İlyas adını müslümanlardan alsa gerek. Şimşirli Köyü sınırları içinde, dağın yamacında, dereye bakan, doğuya eğik, görkemli bir kayanın üstündedir. M.S. 753'te kurulduğu söylenirse de, Vazelon gibi, onun çevresinde yaptığımız incelemelerde, böyle eskilere varabilecek bir belirti bulamadık. Kayanın üstünde oturtulmuş temellerdee görülen taş işçiliği, biçim, kullanılan yapım gereçleri 13. yüzyılı öteye geçmiyor. 1203'te yağmalandığı, 1393'de yeniden yapıldığı ileri sürülür. Bugünkü durumu, özellikle temeller 14. yüzyıldan kalmış izlenimini veriyor.

1904'te, baştan başa yeniden yapıldığını söyleyen kaynaklar da vardır. Bize göre, tarih gerçeği bu yapının 13-14 yüzyıllardan öteye geçmediğini gösterir niteliktedir. Bir kaç bölümden oluşan Manastırın kimi bölümleri 4, kimi bölümleri üç katlıydı. Dar, taş bir merdivenle çıkılan giriş yeri korunma, savunma bakımından her türlü olanağı taşıyor. Manastırın soyulması, ılgarlanması ortaçağ olanaklarına göre çok güçtü. İçinde, sakıncalı durumlarda kaçmaya yarayan, şimdi toprak dolmuş bir yol bulunan Kuştul Manastırı çevresinde birçok kilisecik vardı, şimdi temele yakın kalıntıları duruyor. Bütün bu yapılar, 1923' den sonra yangınla yok olmuştur. Yangınları çıkaranlar soyguncuydu. 1959'da manastırı gezmeye gittiğimde orada koyun yatıranları, kadınları, bozuk bir Rumca ile ileri geri söylenmeye, "Hazineyi boşuna arama" gibi sözler etmeye başlamışlardır. Meryemana Manastırı gibi bu manastırın da çok büyük gömüsünün olduğu, Hıristiyanlar giderken, onu yakın ormanlarda bir yere gömdükleri sık sık yinelenen söylentiler arasındadır.

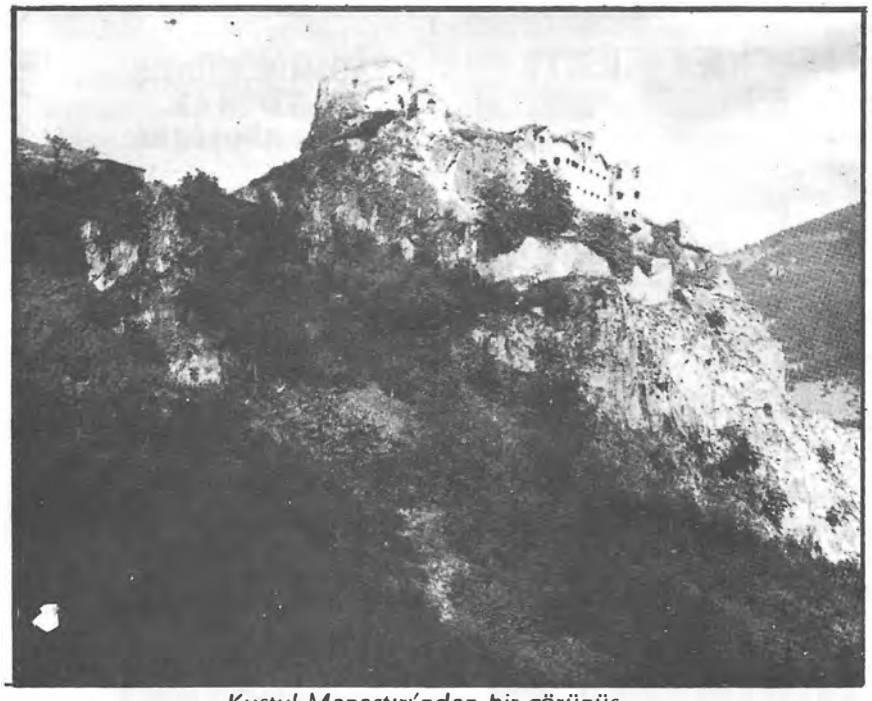

Kuştul Manastırı'ndan bir görünüş.

Kuştul Manastırı, dış görünüş bakımından, Trabzon yöresinde bulunan eski yapıların en görkemlisiydi. Bugün elimizde bulunan, 1903 yılında yayınlanan bir fotoğrafından, onun ne denli göz alıcı olduğu anlaşılmaktadır.

Öteki büyük manastırlarda olduğu gibi bu manastırda da, biri tapım, öteki yatmak için iki temel bölüm vardır. Tapım yeri, bir mağara niteliğindedir. Bu da buraya ilkin, kendini İsa'ya adamış bir keşişin geldiğini, sonradan yapıya dönüştürüldüğünü, zamanla genişletildiğini göstermektedir. Çevresinde bulunan küçük yapıların bir takımı ulaşımı sağlayan hayvanların barındırıldığı yerlerdir. Çevre köylerin hepsi bu manastırın denetimi altındaydı, geliri manastır toplardı. 1840'dan sonra, bu manastır da, Pontusçuluk anlayışının odaklarından biri durumuna getirilmişti. Kuştul Manastırı ağaç işçiliği, özellikle şimşir araçların yapımında çok ileri aşamaya varmış bir işçilik ürünü olan kapılarla ilgi çekerdi. Şimşir işçiliğin en güzel örnekleriyle dolu olan bu yapıda hepsi ılgarlandı, yakıldı, yok edildi.

Duvarların yapımı, taş işçiliği, yarım kemerler, pencere yanları, yapı düzeni, biçem (üslûp), yöresel bir ortaçağ geleneği sürdürür. Yapı dört yandan görüldüğü için, her yüzünde birbirini bütünleyen bir uyum vardır, durumu göz alıcıdır. İç bölümlerinde kalın, birbiriyle dik açı oluşturan duvarların yanı sıra yarım eğikli olanlar da vardır. Kimi yerlerin çatısı sivri taştan kireç karışımı özel bir gereçle yapılmış yayvan kubbe biçimindedir.

Manastırın her yanı İncil'den alınmış konuları yansıtan freskler-le donatılmıştı.

Kuştul Manastırı da, Trabzon yöresine özgü bir yapı biçimi, işçiliği, düzeni içerir. Bizans etkisinden uzaktır, daha çok Kafkas yapı anlayışını yansıtır. ●

YENİ YAYINLAR...

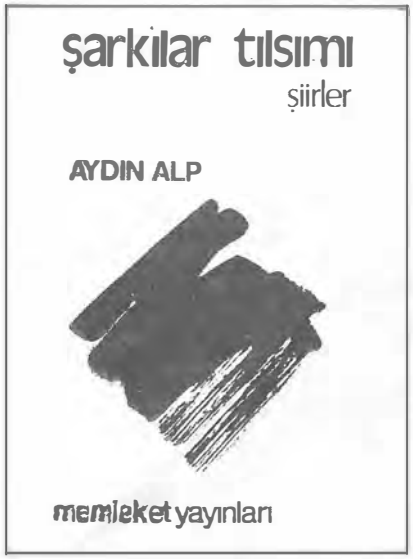

ŞARKILAR TILSIMI, Aydın ALP, Şiirler, 64 sayfa, 400 TL.
Yazışma: Bahçelievler 50.sok. Koç Apt.3/6 Bağlar-Diyarbakır

YAĞMUR, GÜNEŞ ve TOPRAK, Tamer ABUŞOĞLU, Şiirler, 64 Sayfa, 600 TL.
Yazışma: P.K.407 27003 GAZİANTEP

İŞKENCE ÖYKÜLERİ, Hasan KIYAFET, Öyküler, 127 sayfa, 945 TL.
Yazışma: P.K. 10 Acıbadem-İstanbul.

ŞARLO KEMAL, Özgen ERGİN, öyküler, 111 sayfa, 1150 TL.
Yazışma: An Rapohl 10A 5000 Köln 40 Deutschland

MUSTAFA KEMAL DESTANI, Talat AVCI, Şiir, 64 Sayfa, 500 TL.
Yazışma: Konak Mah. Posacı Sok. 13/1 Söke-Aydın

DENİZ FENERİ, Behçet AYSAN, Şiirler, 38 Sayfa
Yazışma: Kenedi Cad.95/10 Kavaklıdere-Ankara

BERFİN, Tecelli, Öyküler, 63 sayfa, 525 Tl.
Yazışma: Ali Çetinkaya Cad. 54/D Kimta A.Ş. Antalya

ERTELENMİŞ BULUŞMA, Aydın ŞİMŞEK, Şiirler, 64 sayfa, 525 TL.
Yazışma: P.K.22 Datça-Muğla

YOKSULLAR, Hüseyin ECE, Roman, 266 sayfa, 1050 TL.
Yazışma: Kâşâneler Sok.No:36/E Erenköy-İstanbul

ARALIK ÖLÜMLERİ

Derleyen:Arslan PULATHANELİ

Halide Pişkin	(1901-1 Aralık 1959)
Hüseyin Avni Şanda	(? - 1 Aralık 1971)
Rüştü Onur	(1920-2 Aralık 1942)
Muharrem Ertaş	(1913-2 Aralık 1984)
Namık Kemal	(1840-2 Aralık 1888)
Samih Rıfat	(1874-3 Aralık 1932)
Hasan Basri Çantay	(1886-3 Aralık 1964)
Saffet Nezihi	(1871-3 Aralık 1939)
Rakim Elkutlu	(1872-4 Aralık 1948)
Gündüz Akıncı	(1914-4 Aralık 1980)
Fazıl Ahmet Aykaç	(1884-4 Aralık 1967)
Nusret Sefa Coşkun	(1915-5 Aralık 1971)
Adnan Veli Kanık	(1916-5 Aralık 1972)
Leyla Saz	(1852-6 Aralık 1936)
Reşat Nuri Güntekin	(1889-7 Aralık 1956)
Hayali Küçükali	(1886-7 Aralık 1974)
Cavit Orhan Tütengil	(1921-7 Aralık 1979)
İbrahim Olgun	(1921-9 Aralık 1979)
Hasan Cemal Çambel	(1877-10 Aralık 1967)
Hakkı Derman	(1907-10 Aralık 1972)
Murat Uraz	(1893-10 Aralık 1981)
Asım Us	(1884-11 Aralık 1967)
Sedat Simavi	(1896-11 Aralık 1953)
Nihal Atsız	(1905-11 Aralık 1975)
Ziya Karamuh	(1905-11 Aralık 1977)
Selim Nüzhet Gerçek	(1891-12 Aralık 1945)
Behçet Necatigil	(1916-13 Aralık 1979)
Hıfzı Tevfik Gönensoy	(1892-13 Aralık 1949)
Mahmut Ragıp Gazimihal	(1900-13 Aralık 1961)
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	(1888-13 Aralık 1974)
Oğuz Atay	(1934-13 Aralık 1977)
Celal Sahir Erozan	(1883-14 Aralık 1935)
Tahsin Karakuş	(1892-14 Aralık 1959)
Nusret Safa Coşkun	(1915-15 Aralık 1971)
Ali Kalkan	(1914-16 Aralık 1976)
Ercüment Ekrem Talu	(1888-16 Aralık 1956)
İdris Ahmet Pura	(1914-17 Aralık 1975)
Mevlana	(1207-17 Aralık 1273)
Ahmet Şuayip	(1877-17 Aralık 1910)
İsmail Hikmet Ertaylan	(1889-18 Aralık 1967)
Fehmi Baldaş	(1910-18 Aralık 1965)
Ahmet Emin Yalman	(1888-19 Aralık 1972)
Nasibin Mehmet	(1882-20 Aralık 1953)
Cemal Oğuz Öcal	(1912-21 Aralık 1971)
Mahmut Esat Bozkurt	(1892-21 Aralık 1943)
Ferruh Arsunar	(1908-21 Aralık 1965)
Hikmet Dizdaroğlu	(1917-22 Aralık 1981)
Mehmet Rauf	(1875-23 Aralık 1931)
Haluk Y.Şehsuvaroğlu	(1912-23 Aralık 1963)
İsmet İnönü	(1883-25 Aralık 1973)
Cihat Abaoğlu	(1916-25 Aralık 1979)
Oğuz Kâzım Atok	(1912-25 Aralık 1980)
Babür Şah	(1483-26 Aralık 1530)
M.Şevki Yazman	(1896-26 Aralık 1974)
Kemençeci Aleko Bacanos	(1892-27 Aralık 1950)
Aziz Berker	(1899-27 Aralık 1968)
Ahmet İhsan Tokgöz	(1869-27 Aralık 1942)
Mehmet Akif Ersoy	(1873-27 Aralık 1936)
Ahmet Mithat	(1844-28 Aralık 1912)
Halil Bedii Yönetken	(1901-28 Aralık 1968)
Ümran Nazif Yiğiter	(1915-28 Aralık 1964)
Baba Salim Öğütcen	(1887-29 Aralık 1956)
Necip Celal Antel	(1908-29 Aralık 1957)
Ayhan Bozfırat	(1936-30 Aralık 1981)
İsmail Ulçuğur	(? -30 Aralık 1986)
Adnan Bulak	(1927-30 Aralık 1985)
Sevim Burak	(1931-31 Aralık 1983)
Rıza Tevfik Bölükbaşı	(1869-31 Aralık 1949)
Hikmet Minür Ebcioğlu	(1904-31 Aralık 1985)

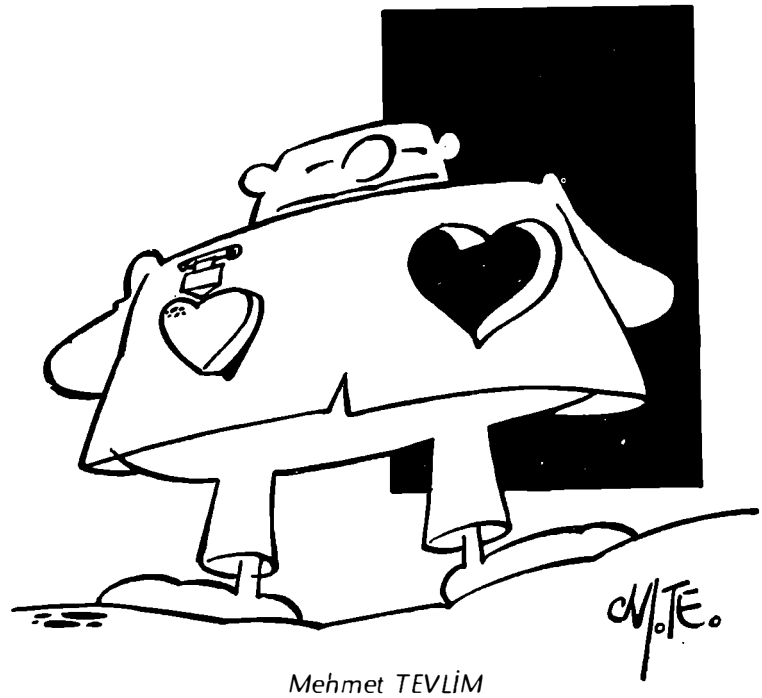

Mehmet TEVLİM

SANAT OLAYLARI / HABERLER

SERGİ

- Trabzon, karakatür dalında güzel sergiler izliyor. Bunlardan ilki Harun Yavruoğlu, Hikmet Aksoy, Muammer Kotbaş, Nizamettin Mollasalihoğlu'nun ortaklaşa açtıkları karikatür sergisiydi.
  Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'ndeki sergi 13 Kasım 1987 günü açıldı ve 1 Aralık'ta sona erdi.

- Karikatür dalındaki ikinci sergi Engin Deniz Erbaş'ın. Bu sergi de Serander Sanatevi'nde 16 Kasım 1987'de açıldı.

- Beyhan Özsüleyman'ın 18 Kasım 1987 günü Trabzon İş-Sanat Galerisi'nde açtığı Resim sergisi 26 Kasım'da sona erdi.

TİYATRO

- Trabzon Devlet Tiyatrosu Ekim ayından bu yana sürdürdüğü "Boş Beşik" oyununun yanı sıra kasım ayı ile birlikte C.Marlowe'un "Doktor Faustus" adlı oyununu da sahnelemeye başladı. 2 ve 3 Kasım 1987 günleri M.S.Ü. İstanbul Devlet Konservatuarı BALE Bölümü "KOZA, DANS OYUNLARI, TANGO MONİA" adlı oyunlarıyla bir gösteri sundu. 28 ve 29 Kasım günlerinde ise Ankara Devlet Opera ve Balesi Trabzon'da "RİTA" adlı tek perdelik opera ile "ÇEŞME BAŞI" Balesini sergiledi.

ÖDÜL

- Dergimizi de yayımlayan kuruluşça çıkarılan "Kuzey Haber" gazetesi Genel Yayın Müdürü ve Karikatür Sanatçısı Hikmet Aksoy, Türk Basın Birliği'nin geleneksel "Atatürk ve Cumhuriyet" konulu gazetecilik yarışmasının karikatür dalında 1.lik ödülü kazandı.

Fotoğraf: Zeki SEZGİN (1933)